The Effectiveness of Self-Efficacy Training on Self-Esteem and Achievement Motivation in Women with Disabilities of Welfare Organization of Khoramabad City

Kolsuoum Kariminejad: PhD student of family counseling, department of consulting, faculty of psychology and educational sciences, Chamran University, Ahvaz, Iran. Kolsoumkariminejad@gmail.com
Leila Mansouri*: MA of educational psychology, department of psychology, faculty of literature and humanity sciences, Lorestan university, Khoramabad, Iran. L_mansouri@ymail.com
Masoumeh Movahedi: PhD student of health psychology, research center of social factors affecting the health, Lorestan university of medical sciences, Khoramabad, Iran. masumemovahedi@yahoo.com
Hossein Hosseini: PhD student of psychology, department of psychology, faculty of literature and humanity sciences, Lorestan university, Khoramabad, Iran. psychology90@yahoo.com

Abstract

Introduction: Physical disabilities are part of the wider range of disabilities and defined as a group of disabilities that prevent people to effectively use their organs or their parts at least for six months. The present study was administered to investigate the effectiveness of self-efficacy training on self-esteem and achievement motivation in women with disabilities of welfare organization of Khoramabad city.
Methods: Present study was experimental design with pretest, posttest and a control group. The statistical population of this study consisted of all women with physical disabilities of welfare organization of Khoramabad in 2014. Among them one hundred twenty female were selected through convenient sampling method and completed self-esteem and achievement motivation questionnaires, twenty-four subjects with physical disabilities were selected and randomly assigned to experimental and control groups. The experimental group received self-efficacy training for ten ninety minutes sessions, once a week and the control group did not receive any intervention. The data were analyzed by applying SPSS-20 and multivariable covariance analysis method.
Results: The results showed that there was a significant difference between the mean scores of experimental and control groups at posttest. It is concluded that self-efficacy training can increase the self-esteem and achievement motivation among women with physical disabilities at posttest.(P<0/001)
Conclusions: Based on the findings it can be said that self-efficacy training is one of the most important and influential factors in increasing the self-esteem and achievement motivation of women with physical disabilities. So according to the study results, it is recommended to counselors and planners of the health filed to employ and apply self-efficacy training as one of the useful therapeutic training to increase self-esteem and achievement motivation of persons with disabilites. So it seems to be necessary to focus on psychological treatments to increase the mental health of physically disabled people.

Keywords

Self-Efficacy Training

Self-Esteem

Achievement Motivation

Disability

*Corresponding Author
Study Type: Original
Received: 05 Jul 2017
Accepted: 22 Apr 2018

Please cite this article as follows: Kariminejad K, Mansouri L, Movahedi M, Hosseini H. The effectiveness of self-efficacy training on self-esteem and achievement motivation in women with disabilities of welfare organization of Khoramabad city. Quarterly journal of social work. 2017/2018; 6 (4); 43-50

[Downloaded from socialworkmag.ir on 2026-11-17]

اثربخشی آموزش خودکارآمدی بر عزت نفس و انگیزش پیشرفت زنان معلول بهزیستی شهرستان خرم آباد

کلثوم کریمی نژاد: دانشجوی دکترای مشاوره خانواده، گروه مشاوره، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی دانشگاه شهید چمران، اهواز، ایران. kolsoumkariminejad@gmail.com
لیلا منصوری*: کارشناسی ارشد روانشناسی تربیتی، گروه روانشناسی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه لرستان، خرم آباد، ایران. L_mansouri@ymail.com
معصومه موحدی: دانشجوی دکترای روانشناسی سلامت، مرکز تحقیقات عوامل اجتماعی موثر بر سلامت، دانشگاه علوم پزشکی لرستان، خرم‌آباد، ایران. masumemovahedi@yahoo.com
حسین حسینی: دانشجوی دکترای روانشناسی، گروه روانشناسی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه لرستان، خرم آباد، ایران. psychology90@yahoo.com

چکیده

مقدمه: معلولیت جسمی بخشی از دامنه وسیع معلولیت‌ها بوده و به‌عنوان گروهی از معلولیت‌ها تعریف می‌شود که در آن فرد حداقل برای مدت شش ماه نتواند به‌طور موثری از اندام‌ها یا بخشی از اندام‌های خود استفاده نماید. هدف پژوهش حاضر بررسی اثربخشی آموزش گروهی خودکارآمدی بر عزت‌نفس و انگیزش پیشرفت در زنان معلول بهزیستی شهرستان خرم آباد بود.

روش: طرح پژوهش حاضر، نیمه آزمایشی از نوع پیش‌آزمون و پس‌آزمون با گروه گواه بود. جامعه‌آماری این پژوهش شامل همه افراد معلول تحت پوشش بهزیستی شهرستان خرم آباد بود که از میان آن‌ها صد و بیست نفر از زنان به شیوه در دسترس انتخاب شدند و مقیاس عزت نفس و انگیزش پیشرفت را تکمیل نمودند. پس از اجرای پرسشنامه‌ها، بیست و چهار نفر از شرکت‌کنندگان، انتخاب و به‌صورت تصادفی در دو گروه آزمایش و گواه قرار گرفتند. گروه آزمایش به مدت نه جلسه نود دقیقه‌ای، هفته‌ای یک جلسه تحت درمان قرار گرفت و گروه کنترل هیچ مداخله‌ای دریافت نکرد. داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار SPSS20 و روش تحلیل کوواریانس چندمتغیره مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

نتایج: یافته‌های این مطالعه نشان داد که تفاوت معناداری بین میانگین نمرات آزمودنی‌های گروه آزمایش و کنترل در پس‌آزمون وجود دارد. به‌عبارتی آموزش خودکارآمدی باعث افزایش نمرات عزت‌نفس و انگیزش پیشرفت زنان معلول در مرحله پس‌آزمون شده است.($P<۰/۰۰۱$)

بحث و نتیجه‌گیری: بر اساس یافته‌ها می‌توان بیان کرد که آموزش خودکارآمدی از عوامل مهم و تاثیرگذار بر افزایش عزت‌نفس و انگیزش پیشرفت زنان معلول می‌باشد. بنابراین، با توجه به نتایج پژوهش حاضر پیشنهاد می‌شود که کاربرد آموزش خودکارآمدی به‌عنوان یکی از آموزش‌های درمانی مفید در جهت افزایش عزت‌نفس و انگیزش پیشرفت زنان معلول بیشتر مد نظر قرار گیرد.

واژگان کلیدی

آموزش خودکارآمدی

عزت‌نفس

انگیزش پیشرفت

معلولیت

* نویسنده مسئول
نوع مطالعه: پژوهشی
تاریخ دریافت: ۱۳۹۶/۰٤/۱٤
تاریخ پذیرش: ۱۳۹۷/۰۲/۰۲

نحوه استناد به مقاله: کلثوم کریمی نژاد، لیلا منصوری، معصومه موحدی، حسین حسینی. اثربخشی آموزش خودکارآمدی بر عزت نفس و انگیزش پیشرفت زنان معلول بهزیستی شهرستان خرم آباد. فصلنامه مددکاری اجتماعی، ۱۳۹٦؛ ٦ (٤): ۵۰-٤۳

[Downloaded from socialworkmag.ir on 2026-11-17]

مقدمه

معلولیت توسط سازمان بهداشت جهانی در طبقه‌بندی بین‌المللی ناتوانی کارکردی و سلامت، محدودیت‌های کارکردی و مشارکتی مطرح شده است.(۱) از جمله این معلولیت‌ها، معلولیت جسمی حرکتی است که براون و ترنر این معلولیت‌ها را به‌عنوان یک آسیب که یک یا بیش از یکی از فعالیت‌های عمده زندگی فرد را محدود می‌کند، تعریف کرده‌اند.(۲) تخمین زده می‌شود که ده درصد از جمعیت دنیا با یک معلولیت زندگی می‌کنند.(۳) تحقیقات نشان داده است که هر گونه اشکال و نقص بدنی در افراد موجب تصویر منفی آن‌ها از خویشتن می‌گردد و بر کارایی و عملکرد آن‌ها اثر می‌گذارد.(۴) معلولیت جسمی دارای ابعاد جسمی و روان‌شناختی است. نگرش‌های منفی، پیشداوری‌ها، تبعیض‌ها و رفتارهای غیرمنصفانه بر جنبه‌های گوناگون زندگی افرادی که از نوعی معلولیت رنج می‌برند تاثیر می‌گذارد،(۵) تاثیری که معلولیت بر وضعیت اجتماعی- روانی فرد بر جای می‌گذارد غیر قابل انکار است، چرا که معلولیت جدا از محدودیت‌ها یا مشکلاتی که از نظر کنشی در فرد معلول ایجاد می‌کند، ممکن است تاثیرات سوء روان‌شناختی بر فرد معلول داشته باشد.(۶) همچنین بیشتر افراد معلول در برخی از جنبه‌های زندگی به حاشیه رانده می‌شوند و بعضا از کیفیت زندگی مناسبی برخوردار نیستند.(۷) تظاهرات و عوارض ناشی از ناتوانی‌های مزمن بر تصور افراد معلول از خود تاثیر می‌گذارد و اثرات سویی بر عزت نفس و خودکارآمدی آنان دارد.(۸) ازجمله سازه‌هایی که منعکس‌کننده احساس کنترل داشتن بر بدن، ذهن و زندگی است، رویکرد "من می‌توانم" به زندگیست که بر کیفیت زندگی افراد مبتلا به ناتوانی جسمی تاثیرعمده ای دارد.(۹) خودکارآمدی از متغیرهای کلیدی در نظریه شناختی اجتماعی بندورا است. خودکارآمدی همراه با برخی عوامل شناختی-اجتماعی دیگر، نقش مهمی در دستیابی به موفقیت و حفظ سلامتی افراد دارد. این مفهوم به قضاوت فرد در توانایی‌های خود در انجام یک کار خاص و یا تطبیق با شرایط خاص مرتبط می‌شود.(۱۰) احساس خودکارآمدی به قضاوت فرد در مورد توانایی خود برای مواجهه موفقیت‌آمیز با موقعیت‌های چالش‌برانگیز یا پر خطر اطلاق می‌گردد.(۱۱) باورهای خودکارآمدی برطرز تفکر افراد، چگونگی رویارویی با مسائل، سلامت هیجانی، تصمیم‌گیری، مقابله با استرس و افسردگی(۱۲) و انتخاب اهداف و دسترسی به آن‌ها(۱۳) تاثیر می‌گذارد. به‌طور کلی خودکارآمدی اطمینانی است که شخص با آن رفتار خاصی را با توجه به موقعیت معینی انجام می‌دهد و انتظار نتایج مورد نظر را دارد.(۱۴) در این راستا یکی از عواملی که خودکارآمدی بر آن تاثیر می‌گذارد و با آن رابطه دارد، عزت‌نفس است.(۱۵) عزت نفس یکی از مهمترین جنبه‌های شخصیت است. عزت نفس رشد و تحول ویژگی‌های رفتاری انسان(مجموعه‌ای از نگرش‌ها و باورهای ابراز شده توسط افراد که در ارتباط‌شان با دنیای خارج می‌باشد) را تعیین می کند. عزت‌نفس ارزشی است که فرد به خود نسبت می‌دهد و می‌توان آن را شامل سه مولفه باور، هیجان و رفتار دانست. عزت نفس با نگرش منفی یا مثبت نسبت به خود رابطه دارد و وابسته به ارزیابی فرد از ویژگی‌های شخصی خود می‌باشد.(۱۶) به‌عبارت دیگر عزت‌نفس، ارزیابی آگاهانه شخص از ارزش خود می‌باشد و اینکه تا چه اندازه خود را فردی ارزشمند تلقی می‌کند.(۱۷) در یک پژوهش آلیسون دریافت که افراد با عزت‌نفس پایین نشانه‌هایی مانند شکایات جسمی و احساسات تنهایی، بی‌تفاوتی، افسردگی و درماندگی را نشان می‌دهند. چنین پیامدهایی بی‌تردید آسیب‌پذیری فرد را افزایش داده و منجر به مختل شدن روابط اجتماعی و بین فردی او می‌گردد.(۱۸) نتایج پژوهش‌ها نشان داده، عزت‌نفس پایین پیامدهایی مانند اضطراب و افسردگی،(۱۹) اختلال‌های جسمی و روانی(۲۰) و رفتارهای انحرافی(۱۹) را به دنبال دارد. در پژوهش دیگری نیز مشخص شده است که اگر عزت‌نفس کاهش یابد، احساس ضعف و ناتوانی در فرد پدید می‌آید و به عکس، با افزایش اعتماد به‌نفس فرد احساس توانمندی و ارزشمندی می‌کند.(۲۱) ارشدی، هومن، اسدی‌سخ مارسی، محمدی و سنجر موسوی(۲۰۱۴) در پژوهش خود نشان دادند که بین نمرات خودکارآمدی و عزت‌نفس همبستگی معناداری وجود دارد.(۲۲) نوسک و همکاران(۲۰۰۴) نیز در تحقیقی دریافتند که زنان با معلولیت جسمی-حرکتی نسبت به سایر زنان خودشناسی کمتر و عزت نفس پایین تری دارند و از لحاظ اجتماعی منزوی‌ترند.(۱) مرادی و رضایی‌دهنویی(۱۳۹۱) نیز طی مطالعه‌ای دریافتند که آموزش گروهی خودکارآمدی موجب افزایش عزت‌نفس افراد با معلولیت جسمی-حرکتی می‌شود.(۲۳) از آنجایی که شرط مهم برای رشد و شکوفایی هر جامعه‌ای وجود افراد آگاه، کارآمد و خلاق است، لذا پرورش و تقویت انگیزه پیشرفت سبب ایجاد انرژی و جهت‌دهی مناسب رفتار، علایق

wnloaded from socialworkmag.ir on 2026-11-17]

و نیازهای افراد در راستای اهداف ارزشمند و معین می‌شود.(۲۴) انگیزش پیشرفت به مفهوم تمایل فرد برای رسیدن به هدف، بر اساس مجموعه‌ای از استانداردهای تعریف شده است.(۲۵) شانک و مولن(۲۰۱۳) نیز در توصیف انگیزش پیشرفت بر استمرار و پایداری تلاش فرد برای رسیدن به هدف مورد نظر تاکید دارند.(۲۶) داشتن انگیزش پیشرفت در سطح بالا موجب می‌شود که فرد از حداکثر توان خود برای رسیدن به هدف استفاده کند و به سطح بالایی از خودکارآمدی دست یابد. انگیزه پیشرفت با نیاز به تسلط بر تکالیف دشوار، بهتر از دیگران عمل کردن و پیروی کردن از معیارهای بالای برتری ارتباط دارد.(۲۷) هنگامی که افراد بر این باور باشند که قابلیت‌ها و توانایی‌های لازم را برای انجام کار یا فعالیتی را دارند، برای انجام آن تکلیف وقت بیشتری صرف می‌کنند و در نهایت به نتایج بهتری دست پیدا خواهند کرد. ادراک فرد ازخود بر تفکر، انگیزش، عملکرد و هیجانات فرد تاثیر می‌گذارد.(۲۸) بدیهی است که بین خودکارآمدی و انگیزه پیشرفت تعامل پویا وجود دارد زیرا خودکارآمدی ارتباط مستقیمی با کسب موفقیت دارد و تجارب موفقیت‌آمیز زمینه‌ساز انگیزه پیشرفت خواهد بود.(۲۹) بنابراین تلاش در جهت افزایش عزت‌نفس و انگیزش پیشرفت معلولان جسمی و توانبخشی آن‌ها از ضرورت و اهمیت خاصی برخوردار است. افراد معلول به‌دلیل محرومیت‌های ناشی از آن، کمترقادر به ایجاد رابطه اجتماعی و متقابل با همسالان و دیگر افرادهستند که این امر عزت‌نفس، خودکارآمدی، سازگاری عاطفی و اجتماعی آنان را تحت تاثیر قرار می‌دهد.(۳۰)

فقدان پژوهش در مورد اثربخشی آموزش‌های گروهی خودکارآمدی بر عزت‌نفس و انگیزش پیشرفت و سلامت به‌عنوان متغیرهای تاثیرگذار در زمینه‌های مختلف زندگی و مشکلاتی که معلولین در جامعه چون اشتغال، مسکن، ازدواج، رفت و آمد در شهر، هزینه‌های درمانی و...با آن مواجه هستند که پیامدهای آن علاوه بر اینکه دامنگیر فرد معلول و خانواده اومی شود، دامنگیر جامعه نیز خواهد شد.(۳۱)

و از آنجایی مطالعاتی در این زمینه در جامعه ما به‌ویژه شهر خرم‌آباد انجام نشده است، این پژوهش با عنوان بررسی اثربخشی آموزش خودکارآمدی بر عزت نفس و انگیزش پیشرفت زنان معلول بهزیستی شهرستان خرم آباد اجرا گردید.

روش

این پژوهش نیمه‌آزمایشی با طرح پیش‌آزمون-پس‌آزمون و گروه کنترل انجام شده است. جامعه‌آماری این پژوهش شامل همه افراد معلول تحت پوشش بهزیستی شهرستان خرم آباد در سال ۱۳۹۳ بود. برای نمونه‌گیری صد و بیست نفر از مددجویان زن تحت پوشش بهزیستی شهرستان خرم آباد به شیوه تصادفی انتخاب شدند و مقیاس خودکارآمدی، عزت نفس و انگیزش پیشرفت را تکمیل نمودند. پس از اجرای مقیاس‌ها، بیست و چهار نفر از معلولان زن که نمره عزت نفس و انگیزش پیشرفت‌شان از نیم دیگر شرکت‌کنندگان پایینتر، معیارهای ورود به پژوهش را دارا و حاضر به شرکت در پژوهش بودند، انتخاب و به‌صورت تصادفی در دو گروه آزمایش و کنترل، هر گروه دوازده نفر، قرار گرفتند.

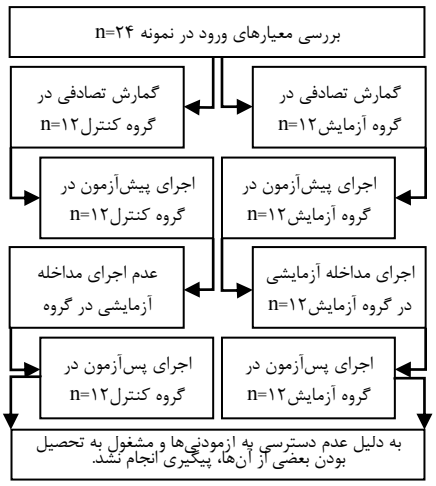
ملاک‌های ورود آزمودنی‌ها به پژوهش: ۱-رضایت از شرکت در پژوهش و تکمیل پرسشنامه‌ها. ۲-سن هجده تا چهل و پنج سال. ۳-حداقل تحصیلات دبیرستانی. ۴-جنسیت مونث. ۵-نداشتن سابقه اختلالات روان پزشکی. ۶-عدم دریافت همزمان مداخلات روان‌شناختی یا مددکاری اجتماعی.

ملاک‌های خروج آزمودنی‌ها از پژوهش: ۱-عدم تمایل برای شرکت در جلسات. ۲-فرد متقاضی دریافت کمک‌های دیگری همچون خدمات مددکاری و یا شرکت همزمان در برنامه‌های درمانی دیگر باشد. ۳-داشتن سابقه افسردگی شدید. ۵-داشتن مشکلات طبی بازدارنده.

با توجه به ریزش موجود در گروه‌های آزمایش و گواه، نهایتا نتایج پژوهش با بررسی روی دوازده نفر از گروه‌های آزمایش و دوازده نفر از گروه گواه به‌دست آمد. به‌منظور جلوگیری از ریزش نمونه و راحتی آزمودنی‌ها جهت رفت و آمد، وسایل نقلیه مناسب در نظر گرفته شد. همچنین به‌منظور حفظ ارتباط با شرکت‌کنندگان در پژوهش هر هفته با آنان تماس تلفنی برقرار می‌شد. در نهایت به‌دلیل اینکه آزمودنی‌های پژوهش مشغول به کار در مراکز حرفه‌آموزی نیز بودند به‌منظور ایجاد انگیزه در آنان جهت ادامه پژوهش، کارهای دستی آنان نیز توسط مداخله‌گر خریداری می‌گردید.

wnloaded from socialworkmag.ir on 2026-11-17]

نمودار(۱) نمودار CONSORT

به‌منظور رعایت ملاحظات اخلاقی به افراد شرکت‌کننده در پژوهش اطمینان داده شد که اطلاعات آن‌ها به‌صورت ناشناس باقی می‌ماند و در اختیار افرادی به جز شخص پژوهشگر قرار نمی‌گیرد و نامی از شرکت‌کنندگان در هیچ قسمت پژوهش برده نمی‌شود. همچنین به شرکت‌کنندگان در پژوهش اطمینان داده شد که مداخله هیچ‌گونه ضرری برای آنان ندارد و در صورت عدم تمایل می‌توانند به همکاری خود با تیم پژوهش خاتمه دهند.

ابزار پژوهش

پرسشنامه مشخصات جمعیت‌شناختی: پرسشنامه مشخصات جمعیت‌شناختی شامل سوالاتی درباره وضعیت اشتغال وضعیت تاهل، سطح تحصیلات، سال تولد، شدت معلولیت(استفاده از ویلچر، استفاده از عصا، عدم استفاده از عصا) است.

مقیاس عزت نفس روزنبرگ(۱۹۶۵): این مقیاس، یک ابزار تک عاملی است که عزت نفس کلی و ارزش شخصی را اندازه می‌گیرد و شامل ده ماده که در طیف چهار درجه‌ای از کاملا موافقم(چهار) تا کاملا مخالفم(یک) تنظیم شده است. به علاوه، نمرات کمینه و بیشینه آن ده و چهل است، به این ترتیب هر چه نمره فرد بالاتر باشد نشان دهنده میزان بالای عزت نفس در آنان است و نقطه برش آن بیست می‌باشد. در پژوهشی همسانی درونی این مقیاس، برابر با ۰/۸۴ و ضرایب بازآزمایی آن را در فاصله زمانی دو هفته، پنج ماه و یک سال به ترتیب ۰/۸۴، ۰/۶۷و۰/۶۲ گزارش شده است.(۳۲) در پژوهش دیگری ضرایب آلفای کرونباخ برای این مقیاس۰/۸۷ برای مردان و۰/۸۶ برای زنان محاسبه شده است.(۳۳) همچنین، رجبی و بهلول(۱۳۸۶) همسانی درونی این مقیاس را روی یک نمونه از دانشجویان۰/۸۴، دانشجویان دختر۰/۸۰و دانشجویان

جدول(۱) جلسات آموزش گروهی خودکارآمدی

جلسه	توضیح	تکلیف خانگی
اول	معرفی و آشنایی اولیه، بیان قوانین شرکت در جلسات، تعریف خودکارآمدی، توصیف ویژگی‌های افراد با خودکارآمدی بالا و پایین.	نوشتن برداشت خود از مفهوم خودکارآمدی.
دوم	نظرخواهی در مورد اهدافی که اعضا می‌خواهند به آن دست یابند، اما احساس می‌کنند نمی‌توانند و دلیل این تصورات. توضیح در مورد منطق آرامش کاربردی، رابطه آن با خودکارآمدی.	پاسخ به این سوال که آیا تا به‌حال هدفی داشته‌اید که فکر کردید نمی‌توانید به آن برسید، اما بعد توانسته‌اید؟ توصیف چند موقعیت اضطراب‌آور درهفته، درجه‌بندی شدت آن از صفر تا صد.
سوم	آموزش تکنیک قانع‌سازی کلامی، ارائه گزارش مربوط به تکلیف تشخیص نشانه‌های اولیه اضطراب و آموزش روش انجام گرفتن آرامش پیشرونده.	اجرای تکنیک قانع‌سازی کلامی.
چهارم	تمرین روش انجام دادن آرامش بدون تنش، ارائه توصیه درمورد رژیم غذایی مناسب، کاهش تنیدگی و برنامه‌های ورزشی به‌منظور تعدیل کردن برانگیختگی فیزیولوژیکی و توضیح رابطه آن با خودکارآمدی.	ارائه گزارش تکلیف آرامش پیشرونده، آموزش و تمرین روش انجام دادن آرامش بدون تنش.
پنجم	توضیح درمورد چگونگی تاثیر خودکارآمدی برشناخت، احساس و عملکرد.	انجام تمرین آرامش بدون تنش از طریق کنترل نشانه‌ها.
ششم	تعریف خودتنظیمی و توضیح در مورد رابطه آن با خودکارآمدی و ذکر شرایط تاثیرگذاری جانشینی مشاهده‌ای بر خودکارآمدی. آموزش و تمرین آرامش افتراقی.	ارائه گزارش مربوط به تکلیف آرامش از طریق کنترل نشانه‌ها، تمرین آرامش افتراقی.
هفتم	سخنرانی یک معلول موفق درمورد زندگینامه خود، اینکه چه موانع و مشکلاتی برای رسیدن به خواسته خود داشته، برای حل هرکدام چه راه‌حل‌هایی درپیش گرفته است؟	ذکر احساسات و تصمیم‌های فرد درباره ادامه تلاش برای دستیابی به هدف، تمرین آرامش سریع.
هشتم	قرائت زندگینامه یک دانشمند بامعلولیت شدید (استیون هاوکینگ)، وآموزش روش کاربرد اختصاصی آرامش.	ارائه گزارش تکلیف آرامش سریع وآموزش روش کاربرد اختصاصی آرامش.
نهم	ارائه گزارش مربوط به تکلیف طراحی برنامه یکساله. قرائت زندگینامه یک استاد دانشگاه با معلولیت چندگانه(هلن کلر)، یک نابینای فاتح قله اورست. مروراجمالی تکالیف و مباحث مطرح شده درمجموع جلسات.	مرور و انجام تمرینات در جلسات گذشته.

wnloaded from socialworkmag.ir on 2026-11-17]

پســر۰/۸۳گزارش کردند.(۳۴) در پژوهش مذکور جهت بررسی روایی واگرای این مقیاس از همبســته نمودن آن با وسواس مرگ استفاده شد. نتایج این بررســی حاکی از آن است که همبســتگی میان نمره عزت نفس با وسواس مرگ برای کل نمونه۰/۳۴-، پسران ۰/۴۴- و دختران ۰/۲۷- است. که این همبستگی‌ها در سطح P<۰/۰۱ از لحاظ آماری معنی‌دار اســت. در پژوهش حاضــر نیز پایایی آن با محاســبه ضریب آلفای کرونباخ۰/۸۶ و به شیوه تصنیف۰/۷۸محاسبه شد.

پرسشنامه انگیزش پیشرفت اسکولار، تورنتو و مولر-هانسون(AMS): این پرسشــنامه توسط اســکولار، تورنتو و مولر-هانســون(۲۰۰۴) ساخته شــد که پاسخ‌دهی به بیســت و دو ســوال آن به‌صورت درست و غلط اســت. دامنــه نمــرات آزمودنی از یک تا بیســت و دو می‌باشــد. نمره بالاتر نشــان دهنده انگیزش پیشرفت بیشتر است. ضریب پایایی گزارش شده بوســیله اســکولار و همکاران(۲۰۰۴) نســبتا بالا و رضایت‌بخش می‌باشــد. آلفا کرونباخ به‌دســت آمده برای انگیزه پیشــرفت برابر۰/۸۴ گزارش شده اســت. همچنین اســکولار و همکاران ضریب همبستگی ایــن مقیاس را با انگیزه پیشــرفت هرمنس۰/۵۶ گــزارش کرده‌اند.(۳۵) در پژوهش حاضر نیز پایایی به شــیوه همسانی درونی،۰/۷۲محاسبه شد.

روند اجــرای پژوهش: پس از انتخاب نمونه نهایی و گزینش تصادفی آن‌هــا در دو گروه آزمایــش و گــواه، از طریــق دعوت‌نامــه از آزمودنی‌های دعوت شد تا در جلسات آموزش گروهی که در محل مرکز حرفه‌آموزی دختران معلول بالای چهارده ســال ستایش شهرستان خرم آباد تشکیل می‌شــد شرکت کنند. پس از اجــرای پیش‌آزمــون، گــروه آزمایش، نه جلسه نود دقیقه‌ای، هفته‌ای یک جلسه تحت درمان برنامه گروهی خودکارآمدی قرار گرفت اما گروه کنترل هیچ مداخله‌ای دریافت نکرد. پس از اتمام جلســات آموزشی، پس‌آزمون با به‌کارگیری همان پرسشنامه‌های استفاده شده در پیش‌آزمون بر روی هــردو گروه آزمایش و گواه انجام شد. برنامه جلسات آموزشی درمان گروهــی خودکارآمدی مطابق با فرمت جدول شماره یک اجرا گردید.

یافته ها

ویژگی‌های دموگرافیک نمونه: میانگین ســنی نمونــه، ۳۲/۷۹ با انحــراف معیــار ۸/۳۹ در بازه ســنی هجده تا چهل و هشــت سال بود. در مورد تحصیلات، بیشــترین فراوانی مربــوط به افراد با تحصیــلات دیپلم یازده نفر و کمترین آن مربوط به افراد با تحصیلات لیســانس ســه نفــر بود. دو نفر از افراد شــاغل و بیســت و دو نفر فاقد شغل یــا خانه‌داربودند. نوزده نفــر ۷۹/۲٪ مجرد و پنج نفر۲۰/۸٪ متاهل بودند. از نظر شــدت معلولیت، چهــار نفر۱۶/۷٪ با شــدت معلولیــت کم، چهار نفر۱۶/۷٪ متوســط، و شانزده نفر ۶۶/۷٪ با شدت معلولیت بالا بودند.

جدول(۲) میانگین وانحراف استاندارد نمرات متغیرهای وابسته در دو گروه پیش و پس از مداخله

متغیر	گروه	پیش‌آزمون		پس‌آزمون	
		میانگین	انحراف استاندارد	میانگین	انحراف استاندارد
عزت نفس	آزمایش	۵/۰۸	۰/۶۹	۷/۷۵	۱/۸۱
	کنترل	۵/۲۵	۰/۵۲	۵/۲۵	۱/۲۱
انگیزهٔ پیشرفت	آزمایش	۱۱/۵	۰/۸۸	۱۷/۸۳	۲/۱۶
	کنترل	۱۰/۸۳	۰/۸۴	۱۰/۶۶	۱/۹۶

جدول(۳) تحلیل کوواریانس یکراهه برای بررسی اثرمتغیر مستقل بر روی متغیر عزت نفس و انگیزش پیشرفت

متغیر	منبع تغییر	مجموع مجذورات	میانگین مجذورات	درجه آزادی	نسبت F	سطح معناداری	ضریب اتا	توان آزمون
عزت نفس	عضویت گروهی	۴۰/۲۱	۴۰/۲۱	۱	۲۹/۰۳	۰/۰۰۱	۰/۵۸	۰/۹۹
	اثر همپراش	۲۳/۴۰	۲۳/۴۰	۱				
	خطا	۲۹/۰۹	۱/۳۸	۲۱				
	کل	۱۱۰۴/۰۰		۲۴				
انگیزش پیشرفت	عضویت گروهی	۳۵۰/۸۹	۳۵۰/۸۹	۱	۱۴۴/۵۶	۰/۰۰۱	۰/۸۷	۱
	اثر همپراش	۴۳/۶۳	۴۳/۶۳	۱				
	خطا	۵۰/۹۷	۲/۴۷	۲۱				
	کل	۵۲۷۶/۰۰		۲۴				

پیش از اجــرای تحلیل کوواریانــس یک طرفه، پیش‌فرض‌های اساســی ایــن آزمــون پارامتریک (همگنی واریانس دو گروه، نرمال بودن توزیع، و نیز همگنی شیب رگرسیون) مورد بررسی قرار گرفت. با توجه به سطح معناداری بالاتر از ۰/۰۵، اســتفاده از این آزمون پارامتریک مجاز گردید. همان‌طور که نتایج جدول شــماره دو نشان می‌دهد، میانگین نمرات عزت نفس و انگیزش پیشرفت در گروه آزمایش در مقایسه با گروه کنترل در مرحله پس از مداخله، افزایش یافته است. برای بررسی معناداری این تفاوت، از آزمون تحلیل کوواریانس استفاده شد. نتایج تحلیل کوواریانس(جدول شماره سه) نشان داد، اثرمتغیرمستقل بر روی متغیر عزت نفس و انگیزش پیشرفت پس از حذف اثر پیش‌آزمون معنادار بوده است. به‌عبارت دیگر نتایج نشان داد، آموزش خودکارآمدی برعزت نفس و انگیزش پیشرفت زنان معلول تاثیر معنادار داشته است.

wnloaded from socialworkmag.ir on 2026-11-17]

بحث و نتیجه گیری

هدف از پژوهش حاضر بررسی اثربخشی آموزش خودکارآمدی به شیوه گروهی بر عزت‌نفس و انگیزش پیشرفت زنان معلول شهرستان خرم آباد بود. یافته‌های پژوهش موید این است که این شیوه آموزش در بهبود عزت‌نفس و انگیزش افراد پژوهش موثر بوده است یافته‌های حاصل از تحلیل کوواریانس چندمتغیره نشان داد که آموزش خودکارآمدی بر افزایش عزت نفس و انگیزش پیشرفت زنان معلول اثر معنادار دارد. یافته‌های پژوهش حاضر با نتایج پژوهش‌های (۱،۲۱،۲۲و۲۳) همسو می‌باشد. تجربیات و پژوهش‌های روانشناسی بالینی و روانشناسی مثبت نشان می‌دهد که حرکت در مسیر موفقیت می‌تواند موثرترین روش برای افزایش اعتماد به نفس، خودکارآمدی و اعتماد به نفس باشد. باور نسبت به موفقیت شخصی و بسیج خویشتن با توجه به اهداف تعیین شده، بازخوردهایی هستند که با عزت نفس پیوستگی مستقیم دارند.(۲۳) در واقع، خودکارآمدی به واسطه انگیزه درونی موجب می‌شود که فرد به‌طور خودانگیخته در محیط تلاش کند و به باورهای خودکارآمدی خود دست یابد و آن‌ها را افزایش دهد. پژوهش‌ها نشان دهنده ارتباط معنی‌دار خودکارآمدی و انگیزش پیشرفت هستند(۱۷) که از این جهت با نتیجه پژوهش حاضر همسو می‌باشد. مطالعات نشان داده‌اند که معمولا افراد با خودکارآمدی بالا به موفقیت‌های چشمگیری در موقعیت‌های تحصیلی دست می‌یابند.(۲۷) که این موفقیت در سایرحیطه‌های زندگی آنان نیز موثر واقع می‌شود. برخی از پژوهشگران در تبیین یافته‌های مشابه عنوان کرده‌اند، انگیزه پیشرفت، با نیاز به تسلط بر تکالیف دشوار، بهتر از دیگران عمل کردن و پیروی کردن از معیارهای بالای برتری ارتباط دارد. بنابراین، آموزش خودکارآمدی می‌تواند بر افزایش انگیزه پیشرفت تاثیر زیادی داشته باشد.(۲۵) به‌طور کلی پژوهش حاضر نشان داد که آموزش خودکارآمدی در افزایش عزت نفس، و انگیزش پیشرفت زنان معلول شهرستان خرم آباد اثر معنادار دارد. یافته‌های پژوهش حاضر نیاز به برنامه‌های مداخله، آموزش و مدیریت را برای معلولان جسمی-حرکتی بارز و برجسته می‌سازد.

محدودیت‌ها: پژوهش حاضر نیز دارای محدودیت‌هایی بود. نمونه پژوهش و منحصربودن آن به منطقه جغرافیایی خاص، تعمیم نتایج را با احتیاط مواجهه می‌سازد، استفاده از یک درمانگر در ارزیابی اولیه، فقدان پیگیری‌های طولانی و ارزیابی ثانویه نیز می‌تواند محدودیت‌هایی را ایجاد کرده باشد. هر چند به‌منظور کنترل شرایط اقدام‌های لازم به‌عمل آمد. اما نتایج این پژوهش را بایستی با احتیاط تفسیر نمود.

پیشنهادات: نتایج پژوهش نشان داد که آموزش خودکارآمدی بر افزایش عزت نفس و انگیزش پیشرفت زنان معلول تاثیر مثبت و معنادار دارد. بنابراین، با توجه به نتایج به‌دست آمده و اهمیت و فواید این نوع آموزش و در نظر گرفتن مشکلات زنان معلول، به مشاوران و برنامه‌ریزان حوزه سلامت پیشنهاد می‌گردد تا آموزش خودکارآمدی را به‌عنوان برنامه‌ای موثر در جهت افزایش عزت نفس و انگیزش پیشرفت این زنان مورد توجه قرار دهند. چرا که مطابق با یافته‌های پژوهش حاضر و پژوهش‌های پیشین، این نوع آموزش می‌تواند به آنان کمک کند تا با شناخت توانایی‌هایشان خود باوری بیشتری کسب کنند که در نتیجه احساس اضطراب آن‌ها در شرایط استرس‌زا کمتر می‌شود و باعث افزایش عزت‌نفس و انگیزش پیشرفت در آنان می گردد. همچنین، با توجه به اینکه شرکت‌کنندگان در این پژوهش را فقط معلولین زن تشکیل داده‌اند، از این رو پیشنهاد می‌شود که این پژوهش بر روی مردان نیز انجام شود.

تشکر و قدردانی: این مقاله برگرفته از طرح پژوهشی بوده و با حمایت مالی اداره کل بهزیستی استان لرستان انجام شده است. در پایان از مدیریت و کارکنان سازمان بهزیستی شهرستان خرم آباد همچنین از شرکت‌کنندگان محترم که با حوصله همواره در انجام پژوهش همکاری نموده‌اند تشکر و قدردانی می‌شود.

منابع

References:

1. Nosek MA, Hughes RB, Swedlund N, Taylor HB, Swank P. Self-esteem and women with disabilities. Social science & medicine. 2003;56(8):1737-47.
2. Lewis Brown R, Turner RJ. Physical disability and depression: clarifying racial/ethnic contrasts. Journal

wnloaded from socialworkmag.ir on 2026-11-17]

of aging and health. 2010;22(7):977-1000.
3. Spencer T. The role of research in the lives of people with disabilities: too little too late? EP magazine. 2007:78-82.
4. Nouri A. Psychological aspects of physical disability: employment as the most important. Journal of Isfahan university. 1996;7(2):85-106. [Persian]
5. Kamali M, Ostadhashemi L, Khalvati M, Norozi S, Nafei A. Quality of life of the physically disabled: A systematic review. Pajouhan scientific journal. 2013;12(1):27-35. [Persian]
6. Gallucci M, Ongaro F, Meggiolaro S, Antuono P, Gustafson D, Forloni G, et al. Factors related to disability: evidence from the "Treviso Longeva (TRELONG) study". Archives of gerontology and geriatrics. 2011;52(3):309-16.
7. Sajjadi H, Zanjari N. Disability in Iran: prevalence, characteristics, and socio-economic correlates. Journal of rehabilitation. 2015;16(1):36-47. [Persian]
8. Walsh A, Walsh PA. Love, self-esteem, and multiple sclerosis. Social science & medicine. 1989;29(7):793-8.
9. Elliot AJ, Church MA. A hierarchical model of approach and avoidance achievement motivation. Journal of personality and social psychology. 1997;72(1):218.
10. Tavakolizadeh J, Tabari J, Akbari A. Academic self-efficacy: predictive role of attachment styles and meta-cognitive skills. Procedia-Social and behavioral sciences. 2015;171:113-20.
11. Doostian Y, Shafie'abadi A, Kooshe K, Mohammad S, Massah O. Effectiveness of Marlatt's cognitive-behavioral model on increasing self-efficacy in opiate-dependents. Journal of rehabilitation. 2014;14(5):38-48. [Persian]
12. Bandura A, Locke EA. Negative self-efficacy and goal effects revisited. The journal of applied psychology. 2003;88(1):87-99.
14. Shaabani J, Rahgoi A, Nourozi K, Rahgozar M, Shaabani M. The relationship between self-efficacy and quality of life among elderly peopl. Iranian journal of ageing. 2017;11(4):518-27. [Persian]
15. Aktop A, Erman K. Relationship between achievement motivation, trait anxiety and self-esteem. Biology of sport. 2006;23(2):127.
16. Izadi-Ajirlo A, Bahmani B, Ghanbari-Motlagh A. Effectiveness of cognitive behavioral group intervention on body image improving and increasing self-esteem in women with breast cancer after mastectomy. Journal of rehabilitation. 2013;13(4):72-83. [Persian]
17. Jalali Asheghabadi P, Borjali A, Hosseinsabet F. Overt and covert narcissism in Iranian students: the role of self-esteem and shame. Practice in clinical psychology. 2015;3(2):79-88. [Persian]
18. Salehi M, Azarbayejani A, Shafiei K, Ziaei T, Shayegh B. Self-esteem, general and sexual self-concepts in blind people. Journal of research in medical sciences: the official journal of Isfahan university of medical sciences. 2015;20(10):930. [Persian]
19. Kaplan HB. Psychosocial stress from the perspective of self theory: academic press; 1996.
20. Ogden J. Some problems with social cognition models: a pragmatic and conceptual analysis. Health psychology. 2003;22(4):424.
21. Kernis MH, Brockner J, Frankel BS. Self-esteem and reactions to failure: the mediating role of overgeneralization. Journal of personality and social psychology. 1989; 57(4):707.
22. Arshadi H, Homam M, Mohamadi E, Sanjar Musavi N. A comparative study of self-efficacy and self-esteem among students of Islamic Azad university of medical sciences Mashhad branch. Future of medical education journal. 2014;4(1):17-21. [Persian]
23. Moradi A, Rezaei DS. Effectiveness of self-esteem, self-efficacy, and achievement motivation group training on self-esteem of physically disabled females. Journal of exceptional people. 2012;5(2). [Persian]
24. Tamannaifar M. R., Gandomi Z. Correlation between achievement motivation and academic achievement in university students. Bimonthly of education strategies in medical sciences. 2011;4(1):15-9.
25. Pakdaman Savoji A, Ganji K, Ahmadzadeh M. The effect of life skills training (LST) on achievement motivation and academic achievement of students. Social welfare quarterly. 2013;12(47):245-65. [Persian]
26. Schunk DH, Mullen CA. Toward a conceptual model of mentoring research: integration with self-regulated learning. Educational psychology review. 2013;25(3):361-89.
27. Abbasianfard M, Bahrami H, Ahghar G. Relationship between self-efficacy with achievement motivation in pre-university girl students. Journal of applied psychology. 2010;1(13):95-109. [Persian]
28. Alaei KR, Narimani M, Alaei KS. A comparison of self-efficacy beliefs and achievement motivation in students with and without learning disability. Journal of learning disabilities. 2012;1(3):85-104. [Persian]
29. Rutter KL, Smith B, Hall H. The effects of gender and grade level on the motivational needs of family and consumer sciences students. Journal of family and consumer sciences education. 2005;23(2):19-26.
30. Bieber-Schut R. The use of drama to help visually impaired adolescents acquire social skills. Journal of visual impairment & blindness. 1991.
31. Zhahiriniya M. An survey of personal and social consequences of disability. Journal of hormozgan cultural research review. 2011; 1 (1&2): 162-180. [Persian]
32. Greenberger E, Chen C, Dmitrieva J, Farruggia SP. Item-wording and the dimensionality of the Rosenberg self-esteem scale: do they matter? Personality and individual differences. 2003;35(6):1241-54.
33. Mäkikangas A, Kinnunen U, Feldt T. Self-esteem, dispositional optimism, and health: evidence from cross-lagged data on employees. Journal of research in personality. 2004;38(6):556-75.
34. Rajabi G, Bohlel N. The reliability and validity of Rosenberg self-esteem scale in freshman students of Shahid Chamran university of Ahvaz. J Educ psychol Res. 2008;8:33-48. [Persian]
35. Schuler H, Thornton GC, Frintrup A, Mueller-Hanson R. Achievement motivation inventory: Hogrefe; 2004.

wnloaded from socialworkmag.ir on 2026-11-17]